

37. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Puutavara- ja polttoainejaostoon kuuluivat v. 1956 kiint. joht. Juho Kivistö puheenjohtajana, sekä jäseninä toimits. Eino Saastamoinen, kaup. joht. Arno Tuurna ja varat. Kaj-Erik Östenson sekä lisäksi ylipormestari Eero Rydman 19. 8. saakka, jolloin hän siirtyi eläkkeelle. Asiantuntijoina osallistuivat jaoston kokouksiin kaup. ins. Walter Starck ja kaup. metsänhoit. Paavo Harve. Jaoston sihteerinä toimi apul. kaup. siht. Torsten Törnblom.

Jaosto kokoontui kertomusvuonna 8 kertaa ja pöytäkirjojen pykälien lukumäärä oli 39. Jaoston kertomus vuonna käsittelemät asiat on selostettu I osan s. 118—120

Henkilökunta. Päätoimiston henkilökunnassa ei kertomusvuoden aikana tapahtunut muutoksia. Johtajana toimi edelleenkin joht. Frans Kivistö ja apulaisjohtajana metsänhoit. Erkki Mäkelä. Muina toimihenkilöinä olivat kontt. pääll. Jukka Snellman, huoltopääll. Pentti Helminen, kirjanpitäjä Maija Maukola ja toimistovirkailijat Helmi Kindstedt, Helvi Koskinen, Sirkka Tikkanen ja Anneli Rajala.

Yleistilanne

Polttopuun käyttö maan polttoainetaloudessa vähentyi jatkuvasti. Kivihiilen, koksen ja polttoöljyn maahantuonti riitti tyydyttämään niiden lisääntyneen kulutuksen. Kun tuonti saatiin maksaa viralliseen kurssiin luovutetulla valuutalla, joka yleensä on n. 30 % markan todellista kurssiarvoa edullisempi, merkitsi tämä kurssiero asiallisesti vastaavan suuruista tuontipalkkiota maahantuoduille polttoaineille.

Sahateollisuuden suhdannetilanne oli kertomusvuoden aikana erittäin epäedullinen. Sahatavaran vientihinnat laskivat ja tuotantokustannukset nousivat. Maaliskuun yleislakon jälkeen mm. palkat nousivat 10 %. Metsien myyjät pitivät kiinni entisistä korkeista kantohinnoista ja vasta vuoden loppupuolella kauppoja päätettiin lievästi alentuneisiin hintoihin. Päätetyt kaupat kokonaisuudessaan jäivät kuitenkin erittäin vähäisiksi.

Hankinta

Pinotavara. Vuoden alussa olivat toimiston halkovarastot poikkeuksellisen pienet, vain vajaat 16 000 m³, eikä kuivia halkoja ollut Pohjois-Karjalan aluetta lukuun ottamatta juuri ostettavissakaan. Kun vuoden ensimmäiset kuukaudet lisäksi olivat varsin kylmiä, kuluivat vähäiset varastot nopeasti, ja helmi-maaliskuussa ilmeni Helsingissä suoranaista halkopulaakin. Toimiston halkosahoilta myytiin halkoja pienkuljuttajille mahdollisuuksien mukaan, mutta kasvanutta kysyntää ei tänä lyhyenä »pulakautena» voitu kokonaan tyydyttää. Keväästä alkaen oli halkoja tyydyttävästi saatavissa, mutta hinnat pyrkivät kohoamaan vilkkaan kysynnän vuoksi. Erikoisesti syksyllä, Suezin kriisin aikana, ilmeni tässä suhteessa sekaannusta. Vuoden lopulla, poikkeuksellisen leudon sään vuoksi, halkojen kysyntä Helsingissä väheni odottamattoman paljon, joten varastotkin vuoden päättyessä olivat kasvaneet 30 000 m³:ksi.

Kertomusvuoden aikana vastaanotettiin pinotavaraa: käteis- ja hankintakaupoilla 74 256 m³, hakuusopimuksilla 29 317 m³ sekä valmistettiin tukkipuiden latvoista

3 011 m³, eli yhteensä 106 584 m³. Em. määrästä oli ainespinotavaraa 5 776 m³. Tämä myytiin kaikki kotimaisille puunjalostuslaitoksille.

Sahatukki- ja erikoispuuhankinta. Edellisen vuoden ostotoimintaa jatkettiin vielä kertomusvuoden tammi- ja helmikuussa, sillä pyrittäessä alentamaan ostohintoja jäivät ostot tavoitteita vähäisemmiksi. Tukkien ajo sujui odotettua paremmin. Runsas lumipeite tosin tuotti vaikeuksia ja pitkäaikaiset pakkaset haittasivat kuorintaa, mutta kuitenkin tavoitteet saavutettiin. Yleislakko ei metsätyömailla sanottavasti tuntunut, lukuun ottamatta muutamia suurempia työkohteita, joissa lakkovahdit osittain estivät työn teon. Lakon jälkeen tapahtunut palkkojen korotus kallisti sahatukkien hintaa.

Kertomusvuoden aikana toimitettiin sahalle tukkeja 953 210 j³. Niiden keskihinta ilman korkoja ja yleiskuluja oli 134: 90 j³.

Uuden hankintakauden alkaessa ei ostotoimintaa saatu lainkaan käyntiin. Sahatavaran tuotanto entisillä korkeilla tukkihinnoina oli tappiollista. Metsänmyyjät pitivät kuitenkin kiinni suunnilleen edellisen vuoden hinnoista. Ei edes metsähallituksen tukkihuutokauppojen jälkeen ilmennyt myyntihalua. Kaikkiaan saatiin vuoden vaihteeseen mennessä ostetuksi uusia sahatukkeja vajaan 200 000 j³, minkä lisäksi oli edelliseltä hankintakaudelta pystyyn jääneitä leimikoita 110 000 j³, eli yhteensä n. 310 000 j³.

Näiden ostojen hintataso oli tuntuvasti edellisen vuoden hankinnan keskihintaa alempi. Sahalla laskettuna se oli 120—125 mk/j³.

Kun minimitaloite hankinnassa oli 650 000 j³, jäi tästä ostovajausta yli puolet, eli noin 350 000 j³.

Erikoispuita oli vuoden vaihteeseen mennessä ostettu n. 90 000 j³. Näistä muodostivat sähkölaitosta varten ostetut linjapylväät pääosan.

Työvoimatilanne

Työvoimatilanne oli kertomusvuoden aikana kohtalaisen hyvä, joskin osittaista työntekijäpuutaa ilmeni. Tätä voitiin kuitenkin jossain määrin korvata uusien, koneellisten työvälineiden, esim. moottorisahojen ja telaketjutraktorien käyttöönotolla. Kertomusvuoden aikana ostettiin entisten kuuden lisäksi kolme Dolmar-merkkistä moottorisahaa, jotka vuokrattiin tai myytiin vähittäismaksulla työntekijöille.

Työpalkkoja ei metsätyöissä kertomusvuoden aikana yleisesti korotettu muuta kuin yleislakon päättyessä.

Kuljetukset

Rautatiekuljetukset käsittivät: pinotavaraa 78 105 m³ eli 2 204 vaunukuormaa, erikoispuutavaraa 186 000 j³ eli 155 vk sekä sahalla lähetettyä sahatavaraa 3 567 std eli 849 vk ja haketta ja purua 29 810 m³ eli 745 vk, yhteensä siis 3 953 vaunukuormaa.

Rautatievaunuja saatiin kertomusvuonna säännöllisesti. Ainoastaan ensimmäisellä neljänneksellä oli pääasiassa halkovaunujen kohdalla vajausta.

Maantiekuljetukset hoidettiin edelleen pääasiallisesti omilla kuorma-autoilla. Vuoden aikana hankittiin kaksi raskasta Diesel-moottorilla varustettua autoa lähinnä sahatavaran ja sahatukkien ajoa varten. Sahatavaran ajoa suoraan Heinolasta Helsinkiin lisättiin huomattavasti ja se osoittautui edulliseksi. Samoin ajettiin vuoden loppupuolella halkoja suoraan Joutsan ja Heinolan piireistä Helsinkiin yhteensä 4 900 m³. Tämä kuljetustapa osoittautui selvästi proomukuljetusta halvemmaksi.

Kaikkiaan kuljetettiin autoilla: pinotavaraa 73 450 m³ ja sahatukkeja suoraan sahalle 172 455 j³ sekä vesireiteille 528 835 j³ eli yhteensä 701 290 j³, lisäksi erikoispuita 186 000 j³. Sahalla ajettiin autoilla: sahatavaraa rautatievaunuihin 3 567 std ja suoraan Helsinkiin 1 110 std, mistä määrästä vietiin suoraan työmaille yhteensä n. 600 std, sekä haketta ja sahanpurua rautatievaunuihin 29 810 m³.

Vesikuljetukset hoidettiin Päijänteen vesistössä kokonaan omalla kalustolla. Pinotavaran kuljetuskustannukset nousivat huomattavasti odotettua korkeammiksi pienen kokonaisuuden ja osittain huonokuntoisten proomujen vuoksi.

Kaikkiaan kuljetettiin vesitse: pinotavaraa Vesijärvelle 20 912 m³, ja tukkeja Heinolan sahalle 737 868 j³ sekä Saimaalta pinotavaraa 8 877 m³ ja meren rannoilta pinotavaraa 608 m³.

S a h a

Kuivaamon valmistuttua aiheutti siirtyminen lautatarhakuivauksesta keinokuivaukseen tavaran käsittelyssä sahalla ylimenokauden, jonka aikana toteutettiin laajaa uudelleenjärjestelyä ja siitä aiheutuvia maasto- ja rakennustöitä. Tämä ylimenokausi oli leimaa-antava sahan työmailla koko kertomusvuoden ajan.

Saha seisoi paitsi kesälomakuukauden aikana, yleislakon vuoksi maaliskuussa ja em. järjestelytöitten vuoksi n. kuukauden ajan syksyllä.

Puutavaraa sahattiin 4 118 std.

Sahalta toimitettiin puutavaraa kaupungin laitoksille sahattuna 2 066 std ja höylätynä 539 std, yhteensä 2 605 std, kotimaassa myytiin 490 std ja ulkomaille laivattiin 1 732 std eli kaikkiaan 4 827 std. Teollisuushaketta toimitettiin 24 421 m³. Sahaukseen käytettiin tukkeja 906 643 j³.

Työntekijäin lukumäärä oli kertomusvuonna keskimäärin 69 henkilöä. Työtuntimäärä oli 136 531.

Paitsi alussa mainittua 10 %:n suuruista palkkojen nousua, nousivat muut kustannukset kertomusvuoden aikana n. 10—15 %. Siirtyminen tavaran käsittelyssä »tapulitarhasta» »nipputarhaan» oli vaikea ja kallis vaihe, joka aiheutti paljon lisäkustannuksia.

Työvoimatilanteelle oli ominaista harvinaisen runsas liikehtiminen. Vielä lakon jälkeenkin ilmeni työvoiman vaihtumista, joka tasaantui vasta syyskuukausien aikana.

Sahan koneistot toimivat hyvin samoin kuin uusi höyryasemakin. Höyryä oli riittävästi ja sahanpurusta, jota käytettiin yksinomaan polttoaineena, jäi käyttämättä n. kolmasosa. Kertomusvuosi oli kuivaamon koekäyttö- ja takuuvuosi. Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen Puuteknillisen laboratorion toimittamien tutkimusten ja käytännössä saadun kokemuksen perusteella voitiin todeta, että tämä laitos oli erittäin onnistunut. Kuivaus-teho oli riittävä sahan koko tuotantoa varten. Tavaran laatu tuli täysin virheetöntä, ja kuivausprosessin kulkua voitiin säätää ja valvoa yksityiskohtaisesti.

Lokakuussa saatiin käyttöön ensimmäinen trukkinippujen varastointia varten valmistunut varastosuoja. Kertomusvuoden aikana valmistui sahalla myöskin 5 asuinhuoneistoa käsittävä, kaup. arkkit. Lauri Pajamiehen suunnittelema, uudenaikainen työväen asuinrakennus.

Sahan vuositulo osoitti kertomusvuodelta tappiota 16 941 513 mk. Ulosvientimyyntit tuottivat tappiota n. 5 mmk sekä tuotantokustannusten nousu 4 mmk ja kuivausjärjestelmän muuttamisesta aiheutuneet kustannukset olivat 7.75 mmk.

Kuten alussa mainittiin, oli sahateollisuuden suhdannetilanne v. 1956 erittäin epäedullinen, mistä johtuen maamme kaikki sahalaikokset tuottivat tappiota.

M y y n t i j a h i n n a t

Polttopuujakelun määrä oli kaupungin omille laitoksille 39 289 m³ ja yleisölle 29 682 m³ eli yhteensä 68 971 m³. Tästä määrästä toimitettiin pilkottuna 34 010 m³. Hiiliä toimitettiin kaupungin taloille 17 241 tn.

Ainespinotavaraa myytiin kotimaisille teollisuuslaitoksille kuusi- ja mäntypaperipuita 5 642 m³ ja kaivospuita vientiin 254 m³, yhteensä 5 896 m³.

Koivuhalkojen hinta pienkuluttajille myynnissä oli 1. 1.—10. 6. 1 800 mk/m³, 11. 6.—31. 7. 1 850 mk/m³, 1. 8.—16. 9. 1 900 mk/m³ ja 17. 9.—31. 12. 1 950 mk/m³. Myytäessä kaupungin laitoksille noudatettiin laskutuksessa samoja hintoja.

Erikoispuutavaraa toimitettiin seuraavasti: kaupungin laitoksille veistettyä hirttä 13 476 jm, veistettyä parrua 42 011 jm, junttapaaluja 496 kpl, ratapolkkyjä 9 612 kpl ja pylviäitä 3 521 kpl; yksityisille ostajille veistettyä parrua 15 829 jm ja junttapaaluja 331 kpl.

M e n o j e n j a t u l o j e n y h t e e n v e t o

Toimiston kertomusvuoden tilinpäätöksen mukaan olivat menot 737 017 542 mk ja tulot 711 255 103 mk, joten tappio oli 25 762 439 mk. Tästä tappiosta tuli polttopuiden hankinnan osalle 8 820 926 mk ja Heinolan sahan osalle 16 941 513 mk.

Yleistä

Valuuttapulasta huolimatta ulkomainen polttoaine oli vähentänyt polttopuun käyttöä kaupallisena tarvikkeena, mistä selvän kuvan antaa toimiston vähentyneet vuosittaiset halkojen myyntimäärät viimeisinä vuosina.

Olosuhteet liikenteen alalla ovat muuttuneet ja kehittyvät nopeasti. Sisävesiliikenne höyrylaivoilla on käynyt kannattamattomaksi. Tukkihinauksissakin sisävesillä höyryaluksia muutetaan moottorihinaajiksi. Autojen käyttäminen puutavaran kuljetuksissa pitkilläkin matkoilla on toimistossa ollut kokeiluluontoisena käynnissä viimeisten vuosien aikana ja on se osoittautunut edulliseksi. Sahatun puutavaran käsittely tapahtui Heinolan sahalla ns. trukkinippuina, jolloin n. 5 std sisältävän autolastin, vastaten rautatievaunulastia, kuormaus sahalla kesti 15—20 min, aikaisemmin n. 2 t. Sen jälkeen kun sahaa varten rakennettiin Heinolan Maitiaislahden rautatieraitteelle oma nostolaitos, tapahtui lastaus siellä autosta rautatievaunuun samoin yhtä nopeasti ja ilman miestyövoiman käyttöä.

Myöskin metsätyömailla pyrittiin työn koneellistamiseen sekä kaato-, että kuljetusvaiheessa. Esimerkiksi moottorisahojen käyttö tukkien kaato- ja pölkytystyössä on jatkuvasti lisääntynyt.

Metsien ostoissa pyrittiin kertomusvuoden aikana kiinteästi hintojen alentamiseen, mutta sen seurauksena tukkien ja tukkimetsien ostot jäivät pahasti vajaaksi, kuten edellä on mainittu.

Kertomusvuosi oli toimiston toiminnassa monella tavalla vakiinnuttamisvaihekautta, joka yhdessä erittäin epäedullisen suhdannetilanteen kanssa aiheutti toimistolle tappiollisen vuosituloksen.
